

کارشناسان رسمی هستند. در کشور دو نهاد متولی امر کارشناسی است؛ نهاد مرکز وکلای کارشناسان و مشاوران قوه قضائیه و کانون کارشناسان دادگستری.

لازم است این دو نهاد نیز باهم ادغام شوند یا به صورتی همکاری کنند که باعث سامان‌دهی امور کارشناسان شود.

همچنین سامانه‌ای باید برای ارجاع به کارشناسی در دادگاه‌ها ایجاد شود که در آن ارجاعات به صورت تصادفی اتفاق افتد نه اینکه قضات و دفاتر آن‌ها تنها به کارشناسان خاصی ارجاع دهند که هم توازن توزیع کارشناسی‌ها را تحت تأثیر قرار دهند و هم باعث ایجاد فساد در امر کارشناسی شوند.

بازیگر دیگر این عرصه، مشاوران حقوقی هستند که با گسترش حضور آن‌ها در مناسبات حقوقی جامعه، می‌توان به دلیل آگاهی‌یابی مردم از مباحث حقوقی، از وقوع جرائم و تضییع حقوق افراد تا حد زیادی جلوگیری کرد؛ بنابراین قوه قضائیه باید با برگزاری آزمون، از میان فارغ‌التحصیلان حقوقی و آموزش آن‌ها (بدون انحصارگرایی) افراد زیادی را تربیت کند تا باری از مشکلات حقوقی جامعه به صورت پیشینی بردارند و مانع از ایجاد پرونده‌های حقوقی شوند. بنابراین ارائه خدمات در جامعه حقوقی، نباید پسینی و تنها در اختیار وکلا و قضات باشد و نباید تنها به قضات و وکلا توجه شود و باید بازار خدمات حقوقی عام‌تر تعریف گردد. در حال حاضر ارائه خدمات حقوقی و بالأخص وکالت، امری پسینی است و این رویکرد حداقلی است. نسبت به وکیل نه فقط با دید قضایی (به معنای خاص) بلکه باید با رویکرد پیشگیرانه نگاه کرد. با این دید، نظام سنجش وکیل تغییر خواهد کرد و خدمات حقوقی را فقط وکلا و قضات انجام نمی‌دهند.

۴. لزوم کنشگری فعال و تهاجمی نه منفعل و دفاعی توسط نهاد کمیسیون حقوق بشر (و معاونت روابط بین‌الملل) قوه قضائیه

یکی از مهم‌ترین وظایف دستگاه قضایی، بیان مواضع و رویکردهای حقوق بشری کشور، براساس مبانی دینی اسلامی است. در چند سال اخیر همه‌های حقوق بشری بسیاری از سمت

کشورهای غربی علیه ایران انجام شده است؛ اما مسئولان متولی این امر بالأخص کمیسیون حقوق بشر قوه قضائیه با رویکردی منفعل با این تهاجمات برخورد می‌کنند. کمیسیون حقوق بشر با پیشنهاد آیت‌الله شاهرودی، رئیس محترم وقت قوه قضائیه، پس از طرح و بررسی در شورای عالی امنیت ملی و در نهایت با تصویب مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای مدظله‌العالی به سرانجام رسید و ستاد حقوق بشر آغاز به کار نمود. بر اساس مصوبه شورای عالی امنیت ملی از مهم‌ترین وظایف ستاد حقوق بشر تمرکز فعالیت‌های نظام در زمینه مسائل حقوق بشری و استفاده بهینه از امکانات و اجرای دقیق‌تر تصمیمات مربوطه است. در این ساختار نوین ضمن اینکه ستاد به‌عنوان مرجع ملی و رسمی کشور در تمام مسائل حقوق بشر معرفی می‌شود، ضرورت ارتباط و هماهنگی تمام ارگان‌های ذی‌ربط با این ستاد تعریف و تأکید شده است.

آیین‌نامه ستاد حقوق بشر برگرفته از مصوبه ۴۳۵ شورای عالی امنیت ملی و بر اساس اصل ۱۵۶ قانون اساسی تنظیم شده که تأکید می‌نماید: «قوه قضائیه پشتیبان حقوق فردی، اجتماعی و مسئول تحقق بخشیدن به عدالت و همچنین موظف به احیای حقوق عامه و گسترش عدل و آزادی‌های مشروع است».

بر این اساس، فعالیت‌های حقوق بشری نظام در حالت تهاجمی، در سطوح مختلف از قبیل تبیین مواضع اصیل حقوق بشری اسلامی و در عین حال دفاع از قوانین مترقی نظام و حتی نحوه اجرای این قوانین در کلیت آن، در مجموعه مکاتبات این ستاد با مجامع بین‌المللی و حضور اعضای ستاد در این مجامع سرفصل جدید بیان مواضع به‌حق جمهوری اسلامی ایران در این زمینه‌ها است.

علی‌رغم وظیفه مهم کمیسیون حقوق بشر، این نهاد به‌صورت فعالانه و پیشینی به‌مواجهه با نهادهای حقوق بشری نپرداخته است و نوع مواجهه آن به‌صورت منفعل و در بهترین حالت پسینی بوده است.

به جهت کم‌کاری این نهاد در تبیین مبانی عالیه اسلامی در باب حقوق بشر، تاکنون ایران چندین بار در مراجع حقوق بشری محکوم است. با اینکه ادعاهای طرف‌های غربی به دلیل

غرض‌ورزی‌های سیاسی آن‌ها است، اما این مورد، باعث عدم توجه به کم‌کاری مسئولین مربوطه نمی‌شود.

به این جهت در تحول قوه قضائیه باید رویکردی فعال نسبت به مسائل حقوق بشری داشت و از مقام دفاع در برابر تهاجمات دشمنان، به مقام تبیین مبانی عالیه اسلامی رسید و حالت تهاجمی به خود گرفت.

بنابراین لازم است این کمیسیون با دعوت از اساتید این حوزه، گروه‌هایی را جهت تدوین سند حقوق بشری کشور ایجاد کند و از ظرفیت اساتید حوزه و دانشگاه بهره‌برد و پژوهش‌هایی در باب حقوق بشر اسلامی انجام دهند و ثمره آن در تریبون‌های رسمی حقوق بشری کشور بیان و متجلی شود. همچنین با برقراری ارتباط با سایر نهادهای حقوق بشری کشور، این کمیسیون باید جنبشی تبیینی راه‌بندازد و رویکرد حقوق بشری اسلام را در این تعاملات ترویج و تبیین کند؛ زیرا اسلام از جهت مبانی، دارای غناست و سخنان زیادی در این باب قابل بیان است. همچنین از جهت رسانه‌ای باید تحولی در کمیسیون رخ بدهد و کمیسیون باید بتواند با مدیریت تصویر حقوق بشری کشور، دستاوردها و اقدامات انجام‌شده را به گوش جهانیان برساند.

علاوه بر وظیفه بین‌المللی، این نهاد وظیفه پایش رعایت حقوق بشر در داخل کشور را نیز بر عهده دارد و در هر جایی که حقوق انسان‌ها زیر سؤال رود باید وارد شود؛ بنابراین، در این حوزه هم باید کمیسیون، بسترهای پایش تحقق آموزه‌های حقوق بشری ناشی از دیدگاه اسلامی را

۹۹ **بر این اساس، فعالیت‌های حقوق بشری نظام در حالت تهاجمی، در سطوح مختلف از قبیل تبیین مواضع اصیل حقوق بشری اسلامی و در عین حال دفاع از قوانین مترقی نظام و حتی نحوه اجرای این قوانین در کلیت آن، در مجموعه مکاتبات این ستاد با مجامع بین‌المللی و حضور اعضای ستاد در این مجامع سرفصل جدید بیان مواضع به‌حق جمهوری اسلامی ایران در این زمینه‌ها است.**

۶۶